

Skutočná Angelológia dejín

V *Dingire* 3/2006 vyšla recenzia na moju knihu *Angelológia dejín* z pera pardubického vedúceho katedry religionistiky a filozofie Ivana Štampacha. Obsahovala aj výtku, že zásadne neodpovedám na námietky – otázka však je, či mi redakcia *Dingiru* vôbec dovolí reagovať a moju odpoveď uverejniť.

Štampach nenamieta proti tomu, aby som pestoval sofiológiu ako syntézu empirických vied, filozofie a nadzmyslového zjavenia – ale veľkoryso mi ju dovoľuje robiť iba ako súčasť „*postmodernej metodologickej plurality*“. Teda len ako osobnú domnienku, ktorá nemá žiadnu širšiu spoločenskú platnosť. To je hneď nepochopenie sofiológie, pretože tá nespočíva v spájaní exaktných empirických faktov s pluralitne-ľubovoľnými osobnými intuíciami. Všetky tri pramene sofiológie, vrátane zjavenia, musia byť intersubjektívne skorigované a očistené od akejkolvek svojvôle, inak to nie je sofiológia. Také sú napríklad inšpirácie, ktoré zhodne prijímali veľkí muži nezávisle od seba na oddelených miestach na Zemi v rovnakom časovom okamihu. Sofiológia stojí len na psychologickú skúsenosti, ktorá je široko platná a overiteľná v celých dejinách a celosvetovo. Nekorektné je preto prirovnanie k antropozofii, ktorá sa sčasti opiera o jasnovidné pozorovania jednej osoby, Rudolfa Steinera, aké ďalší ľudia zväčša nedokázali zopakovať.

Štampach apriórne zaraďuje idealistickú myšlienkovú paradigmu, vrátane sofiológie, medzi také druhy poznania, ktoré sú na nižšej úrovni spoľahlivosti než dnes preferovaná vedecká metodológia opierajúca sa o materialistickú filozofiu. Ktorá myšlienková paradigma je vhodnejšia pre poznávanie sveta, to je meta-otázka, ktorú treba testovať, nie ju vopred uzavierať. Rôzne paradigmy musia vstúpiť do voľnej súťaže a ukázať, ktorá z nich prináša človeku užitočnejšie a spoľahlivejšie výsledky. Metodologická totalita, ktorá povyšuje súčasnú formu vedy na jedinou objektívnu (a tým výlučne oprávnenú k štátnemu poradenstvu a financovaniu) je nielen neopodstatnená, ale krajne škodlivá a nebezpečná.

Od roku 1997 napríklad poukazujem na to, že liek na AIDS by sa dal pravdepodobne vyrobiť z nejakej rastliny podobnej slnečnici. Pretože som k tomuto návrhu dospel na základe renesančnej analogickej paradigmy myslenia, slovenskí odborníci bádanie v tomto smere zhatili. Až v roku 2006 sa na Bonnskej univerzite skutočne podarilo extrahovať takú účinnú látku (DCQA) práve zo slnečnice (ale došlo k tomu iba náhodou).⁴ Deväť rokov teda ľudia umierali zbytočne. Keby angelológia bola hypotézou existujúcou iba v mojej hlave, nemala by tú moc, aby sa podľa nej riadili zemské dejiny. Nemohol by som predpovedať objavy ešte neobjavených archeologických kultúr alebo fosílnych druhov, lieky mnou navrhnuté by neúčinkovali a pod. Desiatky splnených predikcií a retrodikcií, ktoré odborníci ešte pred jedným desaťročím pokladali za vysoko nepravdepodobné, Štampach nespomenul. Znamenajú totiž, že angelológia dejín je v súčasnosti jedinou filozofiou dejín, ktorá preukázala schopnosť formulovať dlhodobé dejinné predpovede. Znamená to, že sofiológia v jednom smere predčila či doplnila darwinizmus, ktorý vie síce anticipovať prispôbenosť organizmov prostrediu, ale nedokáže povedať nič o tom, aké evolučné inovácie sa objavia v ktorej epoche.

Toľko k sofiológii a idealistickej paradigme. Nikdy som sa nepokúsil presadiť sa s ňou na univerzitách, lebo tam sa proste neuznáva. Potiaľ sme sa teda ani nemohli dostať do sporu. Spor začína mojím tvrdením, že moje objavy obsahujú jadro, ktoré je plne obhájiteľné aj v súčasnej paradigme vedy: „*Problém vzniká tým, že Pálež... sa snaží svoju koncepciu dokázať metódami štandardnej modernej vedy, ktorá však nie je vhodná pre metafyzické či spirituálne témy*“. Ani jeden môj odborný článok neobsahuje žiadne metafyzické predpoklady či závery. Ktorý? Moja odborná práca splnila všetky kritériá vedy, viac než väčšina spoločensko-vedných teórií, o ktorých sa nepochybuje; podrobil som ju navyše prísny

testom prevzatým z prírodných vied, aké sú v spoločenských vedách málo frekventované. Štampach sa nevyjadril k ani jednému môjmu odbornému článku, hoci sú krátke. Namiesto toho si vzal na mušku moju esej v spirituálne-oddychovom časopise „Setkání“.⁵ Aj za médium vlastného prejavu si ne zvolil odborný, ale laický časopis, ktorý mu nekladie prísne nároky. Pritom skutočným kameňom úrazu medzi nami bol odborný článok, ktorého zverejneniu zabránili na Štampachovej katedre.⁶ V ňom som poukázal na to, že kultúrne a psychologické vzorce v dejinách sa vracajú periodicky a synchronne v nenáhodnom poriadku, ktorý je štatisticky dokázanou empirickou skutočnosťou, pričom konkrétna náplň a dátumy týchto kultúrnych vln tvorivosti boli predpovedané na tisícročia vopred v náboženskej tradícii. Vyvodil som z toho záver, že náuka o anjeloch (ako duchoch času) nemohla mať pôvod vo fantázii alebo čirej špekulácii, ale má empirický pôvod – vznikla pozorovaním skutočných kultúrnych vln tvorivosti a inšpirácie v dejinách. To je prevratný poznatok pre religionistu. A pardubická katedra religionistiky ho eliminovala mocensky, namiesto odborných argumentov.

Je celkom druhá otázka, čo sa za týmito vlnami inšpirácií v kolektívnej psychike ľudstva, ktoré sa oddávna nazývali „zjavením anjela“, ďalej skrýva. Žiaden z mojich odborných článkov nekončí postulovaním duchovných inteligencií, nepripisuje tomuto fenoménu „*neoveriteľný výklad*“. Končia tým, že pre vedu je to záhada, a uvažovaním nad možnými hybnými silami, v prvom pláne materiálnymi. V spolupráci s americkým otcom chronobiológie Halbergom a popredným slovenským a rakúskym chronobiológom Mikuleckým a Moserom pátrame po neznámom periodickom kozmofyzikálnom faktore, ktorý sa doposiaľ nenašiel. Máme však silné principiálne dôvody, kvôli ktorým sa (takmer isto) tento druh javu v rámci materialistickej vedy nepodarí vysvetliť nikdy. To však súčasnú vedu neopravňuje podvádzat' a zatajovať významný fakt, ktorý sa jej nehodí do koncepcie.

Pripomínam, že rozhodujúcim kritériom vedeckosti mojej práce nie je môj alebo Štampachov *súkromný* názor, aj keď sme povolaním vedci. Vedecká pravda je výsledkom otvoreného spoločenského procesu, kde komunita vedcov posudzuje odborné argumenty a protiargumenty. A výsledok tohto procesu dopadol predbežne jednoznačne v môj prospech. Angelológia bola predmetom diskusie desiatok vedcov z rôznych odborov na viacerých univerzitách v niekoľkých štátoch. V odborných časopisoch sú zverejnené kladné postoje, ale žiadne vyvracajúce námietky, ktoré by boli zostali v platnosti. Štampach je sám súčasťou tohto procesu, a nedokázal ničím prispieť. Na interdisciplinárnom kolokviu k Angelológii, ktoré sa konalo na katedre histórie FiF UK v roku 2002, som predložil moje východiská, metódu a závery aj s ich nárokom na vedeckosť a Štampach bol jedným z oponentov, ktorých úlohou bolo sformulovať kritické námietky. Nedokázal sformulovať žiadne.⁷ V roku 2005 mal opäť príležitosť na pôde vlastnej katedry počas konferencie „Náboženstvo a veda“. Naliehavo som ho žiadal, aby svoje námietky vyslovil, ak nejaké má, v mojej prítomnosti. Namiesto odvážnej kritiky zoči-voči mi vyslovil len „gratuláciu k môjmu úspechu“.

Tamojšia odborná obec dokázala sformulovať len jedinú námietku: či skúmané tvorivé prílivy a odlivy nie sú iba zdanlivé a nevznikli tým, že historický záznam je medzerovitý, neúplný. Bola by to oprávnená námietka v prípade, keby išlo o desať či pätnásť tvorivých vrcholov. No nie stovky vrcholov vo všetkých krajinách, všetkých časoch a všetkých oblastiach kultúry. Svetoví kronikári sa nesprisahali, aby systematicky zapisovali len to, čo sa hodí do Pálešovej hypotézy a ostatné vynechávali.

Stručne k jednotlivým námietkám a spochybňujúcim otázkam:

1. „*Pálešovi (arch)anjeli sú kresťanským preoblečením siedmich božstiev babylonského... náboženstva*“. Nie Pálešovi, ale aj Akvinského, Augustína a ďalších velikánov antiky.⁸ Štampach nepravdivo naznačuje, že som ich stotožnil len ja sám.

2. „*O príslušných božstvách máme z mytológie málo podrobností. Vyžaduje isté vlastné úsilie pripísať týmto božstvám... aj iné zvláštne, napríklad tvarové charakteristiky*“.

Nepravda. Všetky charakteristiky, aj tvarové, k týmto siedmim duchovným inteligenciám čerpám z tradície.

3. „*Motívy, ktoré vyberá na potvrdenie koncepcie... nemožno pokladať za prísne vedecké potvrdenie týchto epoch. V rozličných prípadoch totiž ide o jednostranný, účelový výklad udalostí*“. Páleš nevyberal – preto ani nemohol vyberať jednostranne a účelovo! Vstupné údaje pre štatistiky preberám zásadne od renomovaných svetových vedcov, najuznávanejších odborníkov v tej-ktorej oblasti. Nie sú oboznámení s mojou hypotézou, preto ani oni nemohli vybrať nič účelovo v môj prospech. Je to slepý test. Opieram sa o 800 takýchto štúdií, ktoré tvoria 20 cm vysokú kopu. Štampach ich mal v rukách a úplne zamlčal ich existenciu. Namiesto aby spomenul, že Angelológia sa opiera o štandardné postupy rigorózneho vedeckého testovania, píše ako keby som si to len ja sám pre seba bol tendenčne vybral niektoré udalosti z dejín a iné zanedbal. Je to najzávažnejšia lož v jeho recenzii.

4. „*Pripusťme, že pre opisované obdobie je charakteristická istá miera demokratizácie, hoci sa to ťažko dáva do spojitosti práve s archanjelom Michalom*“. Naprostá neznalosť dejín náboženstva. V ktoromkoľvek podrobnejšom slovníku symbolov, príručke klasickej astrológie až po Eliadeho Dejiny náboženských ideí sa slnečná inteligencia dáva do súvislosti v prvom rade s dôstojnosťou a slobodou individuality.

5. „*Nemožno Michalovi... pripísať čokoľvek, čo sa deje v určenom čase a podľa toho stanoviť jeho charakteristiku?*“ Michaelova charakteristika bola stanovená už dávno tradíciou, ešte skôr než sa tieto dejinné epochy odohrali.

6. „*Ako s týmto (michaelským) motívom súvisí napríklad... že pápež... povolil mučenie heretikov... že bola prijatá dogma o očistci? Tieto udalosti nie sú z hľadiska Michaelovej vlády dôležité? Čo je na nich michaelské?*“. Nič - prečo by malo? Ústredná hypotéza Angelológie nezní tak, že v michaelskej dobe by sa mali diať len michaelské udalosti a žiadne iné. Ale tak, že v michaelských dobách sa deje štatisticky signifikantne viac udalostí s michaelskou signatúrou, než v iných dobách. A to platí. Nie všetko má svoju príčinu v duchu času; v dejinách pôsobí bezpočet príčin odlišného druhu. Ústredná hypotéza Angelológie je tučným písmom vytlačená na strane 101 v knihe, ktorá leží u Štampacha doma v polici.² Ukazoval som mu ju prstom a upozorňoval, aby mi nepodsúval prekrútenú a nezmyselnú hypotézu.

7. „*Čo bolo slnečno-michaelského na lomených oblúkoch a úzkych oknách ranogotických katedrál z tých čias?*“ Tu si Štampach pomýlil štýlové éry. Raná gotika bola v 12. storočí a okolo 1300 sa šírila rayonantná (fr. rayon = lúčovitá) gotika. So slnečnou symbolikou má spoločné to, že jej hlavným dekoratívnym a poznávacím prvkom sú svetelné lúčovité motívy a podľa toho je aj pomenovaná.

8. „*Prečo je Tomáš Akvinský ilustráciou... michaelskej éry? Stačí na to symbol slnka na hrudi, ktorý mu neskôr ikonografia pripísala?*“ Slnečným analógiám v Tomášovom životopise a tvorbe sú venované strany 547-8.¹ Jeho filozofické nadanie, veľká dôvera v poznávacie schopnosti človeka, túžba po syntéze rozumu a viery... Do Štampachovej rečníckej otázky je zašifrované nepravdivé tvrdenie, že by som ho bol priradil k slnku len na základe jeho ikonografického symbolu alebo že tento symbol nezodpovedá Tomášovej povahe.

9. „*Prečo nie sú špecificky michaelské iné veľké duchovné postavy tých čias?*“ Pravdaže sú. Je to celé súhvezdie filozofov, čo tvoria vrcholnú scholastiku a tá je len jedným z vrcholov filozofickej tvorby v už tisícročia trvajúcim michaelskom rytme. Sú to ďalej králi so slnečnými menami, prídomkami a cnosťami. Všetci známi králi sveta s teofornými menami odvodenými od slnečných bohov alebo menami znamenajúcimi slnko tvoria od začiatku dejín michaelský rytmus, ktorého jedným z vrcholov je čas okolo roku 1300.³ Atd’.

10. „*Je možné takú protichodnú postavu k Tomášovi Akvinskému, ako je sv. František z Assisi, pripísať Michaelovi?*“ Nie, nie je to možné. Tomáš tvoril v druhej polovici 13.

storočia a bol inšpirovaný Michaelom. František žil na začiatku 13. storočia, keď vládol Anael. Anaelské obdobia prinášajú odjakživa na celom svete citové impulzy lásky, súcitu, oddanej zbožnosti a sv. František spolu so sv. Alžbetou Durýnskou sú toho skvelým príkladom. Tu si Štampach zabudol pozrieť tabuľku duchov času a dátumy, kedy ktorý archanjel vládne.

11. „*Čím je František... blízky cisárovi Konštantínovi...*“. Ničím. Podsunuté tvrdenie.

12. „*A čo je podľa Emila Páleša michaelského na našej dobe...*“. Odpovedi na túto otázku je venovaných dvadsať strán (s. 549-569).¹ Keď nesúhlasí, prečo nepovie rovno s čím? V politike návrat k demokratickým ideálom, vo vede návrat k indeterminizmu a deduktívnej metóde, prevrat k ideačnému typu umenia a abstraktnej maľbe atď. Slnečné charakteristiky súčasnosti sú také evidentné, že si ich nemohli nevšimnúť významní sociológovia ako Sorokin a ďalší. Štampach sa v jednej zo svojich kníh sám rozpisuje, že v súčasnosti sa očividne vracajú sociologické tendencie axiálnej epochy, t.j. predchádzajúceho veľkého michaelského obdobia.⁹

13. „*Oproti potvrdzujúcim osobnostiam, objavom, iniciatívam či umeleckým prejavom je skrátka možné klásť rovnako dlhý rad popierajúcich*“. Štampachovi sa to ale nepodarilo ani raz. Nemôže totiž zostaviť iné zoznamy najvýznamnejších svetových maliarov, básnikov, lekárov, chemikov, astronómov a pod., ktoré by sa podstatným spôsobom líšili od tých mojich a tých uvedených všade vo svetovej literatúre. Častokrát ide o kompletne zoznamy osobností, ktoré sú nezmeniteľné. Napríklad korunovaných francúzskych kráľov je presne 53 a žiaden sa nedá vynechať ani vybájiť navyše. Tak ako všetci králi celosvetovo, tvoria 500-ročný rytmus, zmieňovaný starými mudrcmi už pred našim letopočtom.³

14. „*Je smutným faktom... že ho akákoľvek vecná alebo metodologická námietka vyvádza z miery. Zásadne na ne neodpovedá...*“. Psychologická projekcia. Štampach mi pripisuje to, čo robí on sám. Naša korešpondencia ako aj účastníci odborných konferencií dosvedčujú, že až do čias napísania tejto recenzie Štampach predom mnou žiadne námietky nevyslovil, naopak vytrvale popieral, že nejaké má. Zákulisne moju prácu neustále bagatelizoval, ale odmietal zopakovať to v mojej prítomnosti alebo to uverejniť. Na to som sa nahneval, vynadal som mu do zbabelcov a pokrytco, zámerne až prehnane som ho urazil, lebo to bola jediná cesta, ako ho vyprovokovať, aby svoje názory vyslovil a musel obhajovať otvorene. Ako reakcia na môj útok vznikla táto recenzia v *Dingire*. Vďaka tomu sa po prvýkrát čitatelia môžu oboznámiť s jeho postojmi a argumentáciou.

Nebojím sa otvorenej diskusie, lebo mne stačí len poukázať na to, že v mojich zverejnených prácach stojí niečo iné a každý si to môže preveriť nahliadnutím do nich. Všetky Štampachove námietky sú nie že nesprávne, ale irelevantné, mĺňajú sa cieľom, lebo nehovoria o mne. Jemu sa však bude ťažšie vysvetľovať, prečo obsah mojej práce tak nehorázne prekrútil a zrejme sa už odmlčí.

Celkovo niet v jeho recenzii ani jedinej námietky, čo by sa naozaj vzťahovala k mojej práci. Javí sa to ako omyl úplne neinformovaného recenzenta, ktorý vôbec nečítal recenzovanú knihu. Lenže na všetky tieto „omyly“ som ho osobne a opakovane v uplynulých rokoch upozorňoval a on v nich nerušene pokračuje. Vedúci pardubickej katedry religionistiky jednoducho podryva mladšieho kolegu nečestnými prostriedkami. S takou veľkou charakterovou závadou nemôže byť vedúcim katedry.

Nakoniec úsmevný je aj záver Štampachovej recenzie, kde vychvaľuje zahraničné osobnosti, ktoré vraj povedú sofiológiu do budúcnosti, na rozdiel odo mňa, ktorý ju „pochoval skôr, ako sa narodila“. Menuje medzi nimi totiž aj ľudí, ktorí si moju prácu vysoko vážia a netrpezlivo čakajú na jej ďalšie výsledky.

Emil Páleš

- ¹ Páleš E.: Angelológia dejín. Sophia, Bratislava, 2001, 645 s.
- ² Páleš E.: Angelologie dějin 1. Sophia, Bratislava, 2004, 480 s.
- ³ Páleš E.: Sedem archanjelov. Rytmy inšpirácie v dejinách kultúry a prírody. Sophia, Bratislava, 2007, 144 s.
- ⁴ Theisen R., Cerboncini C.: AIDS drug from sunflowers. www.uni-bonn.de/en/News/71_2006
- ⁵ Páleš E.: Zlato na oblohe. Setkání 2/2004, s. 10-11.
- ⁶ Páleš E.: Má angelológia empirický pôvod? Religionistika na prahu nového rozmeru. Religionistická konferencia „Náboženství a věda“, zámek Pardubice 15.-16.11.2005.
- ⁷ Štampach I.: Komplementární vědecká metodologie v religionistice a jiných humanitních vědách. Acta historica posoniensia, Univerzita Komenského, Bratislava, 2004, s. 71-74.
- ⁸ Akvinský T.: De substantiis separatis seu de angelorum natura. Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart, 1989, s. 28.
- ⁹ Štampach I.: Náboženství v dialogu. Kritické studie na pomezí religionistiky a teologie. Portál, Praha, 1998, s. 107.